

Historio de la revuo ISRAELA ESPERANTISTO (1959–2009)

el Israela Esperantisto 148-9 p.3-7

Josef Ŝemer

EN FEBRUARO 1959 komencis aperi la stencilita bulteno de la israelaj esperantistoj *Nia Ligilo*. Mi tenas ĝin nun enmane kaj legas ĉekape de la paĝo: “Nia Ligilo – *Bulteno de Esperantista Ligo Israellanda*” (vidu la foton sekvaĝe). En la dua numero (decembro 1959) ŝanĝiĝis la subtitolo al: “*Interna bulteno de Esperantista Ligo en Israelo*”. Sed en la 9-a numero jam aperas alia titolo: “*Organo de Esperantista Ligo Israela*”.

Vi ridetas, ĉu ne? Sed mi ankoraŭ ne finis: kio aperas ĉe la 10-a numero (junio 1962)? Mi citas: “*Organo de Esperantista Ligo en Israelo*”. Ĉu per tio finiĝis nia eta sagao? Ne, ĉar iom poste nia asocio ŝanĝis sian oficialan nomon, kaj jen en oktobro 1963 ni legas sur la titolpaĝo de la 14-a numero: “*Organo de Esperanto-Ligo en Israelo*.” Kaj tiel restis ĝis hodiaŭ...

Verdire ni devas laŭdi kaj omaĝi al la tiamaj ĉef-agantoj de la movado, kiuj decidis aperigi gazeton post multaj jaroj da interrompo (kiel mi klarigos poste). Dum la jubilea jaro 1959 (100-jara datreveno de naskiĝo de Zamenhof) revigliĝis la agado de la israelaj esperantistoj (vidu en la ĉi-numera artikolo “*Rememoroj de E-veterano*”) kaj la decido reeldoni la bultenon de la Ligo estis parto de tio. Mankas la nomoj de la redaktoroj de la unuaj numeroj, sed almenaŭ ĉe la 9-a numero (marto 1962) aperas la jena frazo: “Ĉi-numeron redaktis kolegio en la jena konsisto: Mag. Anna Dratver, d-ro Jakov Beĥar, Kamil Perlman kaj Jozef Murĵan”. *Rimarko*: la lingvaj eraroj (ekz.: *kolegio* anstataŭ kolegaro...) aperas nekorektitaj. Bedaŭrinde mankas la jenaj numeroj: 3-8, 12-13, 16-21 (se iu el la legantoj posedas ilin, bv. sciigi).

La unuaj numeroj estas tre modestaj aspekte: stencilaĵoj kun malbelaj skribmaŝinaj literoj, fakte nur kelkaj paĝoj kunligitaj per agrafeto. Broŝur-forma gazeto komencis aperi nur en 1969. En la unua numero, ĉe la rubriko “Karaj legantoj”, skribas la anonima(j) redaktanto(j): “Kun ĝojo ni transdonas en viajn manojn tiun ĉi modestan numeron de la bulteno, kiu aperas post kelkjara interrompo.” Mi ne posedas pli fruajn bultennumerojn eldonitajn en Israellando, sed ni scias ke en 1924 aperis en Tel-Avivo verŝajne la unua E-periodaĵo. Ĝi estis nomata *Hebrea Esperantisto*. En 1941 fondiĝis en Ĥajfo la unua oficiala tutlanda asocio, kiu portis la nomon *Palestina Esperanto-Ligo* (PEL). Ekaperis tiam ĝia stencilita periodaĵo *Interna Bulteno*, redaktita de Jeĥezkel Armoni. Ĝi aperis regule ĝis 1946.

Do, antaŭ 50 jaroj fondiĝis *Nia Ligilo*. En novembro 1973 la nomo ŝanĝiĝis al *Israela Esperantisto*. La ideon levis dum la Landa Kunveno de ELI unu el niaj veteranoj, d-ro J. Beĥar. “Ni devas substreki antaŭ la tuta Esperanta mondo, ke la revuo estas de Israelo,” li diris dum fervora prelego, kiun mi bone memoras, kaj deklaris ke li donacos ne malgrandan mon-sumon se oni akceptos lian proponon. Kaj tiel okazis!

Dum la jaroj redaktis la revuon multaj homoj, ĉu kiel parto de komisi-ono ĉu sole. Krom la supre menciitaj, ili estis: Jehiel Ben-Alter, Aŝer Ron, Dora Wunderbaum, Reuven (Robert) Alberg, Aleksander Manor, Anat Zdunski-Zajdman, Josef Ŝemer, Doron Modan kaj Sergej Tyirin (kelkaj nur helpis al la ĉefredaktoro). Sed ni ne devas forgesi, ke

en la antaŭkomputila epoko oni bezonis ankaŭ tajpiston, nome tiun volontulon, kiu

sidis dum multaj horoj ĉe sia skribmaŝino kaj tajpis la tutan gazeton. La prezerarojn li korektis poste uzante la forviŝan blankan likvaĵon nomatan “Tipex”. Dum multaj jaroj faris ĝin d-ro Maŝler. Dum pli ol 10 jaroj mi helpis al li: ni sidis sur lia balkono ĉe str. Ha-pardés en Tel-Avivo, mi laŭtlegis la tekstojn kaj li tajpis. Poste mi provlegis la tuton kaj li tajpkorektis la erarojn. Pena laboro ĝi estis. Dum la jaroj 1989-1994 faris ĝin Cvi Ŝolt, sed bonŝance li jam havis komputilon – granda progreso teknologia, kiu multe plibonigis la eksteran aspekton de la revuo.

Anstataŭis lin en la jaroj 1994-2001 Aleks Kerbel.

Dum multaj jaroj aperis, aldone al E-rilataj artikoloj, ankaŭ verkoj pri la israela-araba konflikto, ĉar diversaj verkistoj sentis la bezonon informi al la eksterlandaj legantoj pri la ŝtatpolitiko de Israelo. Plie aperis multaj artikoloj pri diversaj aspektoj de nia lando: vidindaĵoj, atingiĝoj, kulturo, statistikaĵoj ktp. Tiu ĉi tendenco ĉesis dum la 80-aj jaroj. Ekde tiam la enhavo estas tre varia, miaopinie pli universala kaj ankaŭ pli Esperanta. Tamen daŭre aperis de tempo al tempo artikoloj pri nia lando kaj kulturo.

Mi redaktis la revuon dum multaj jaroj: en la komenco kune kun la “tre pasiva” ĉefredaktoro Aleksander Manor (1975-1981) kaj poste (1981-2001) sole. Sed verŝajne la plej bona redaktoro ĝis nun estis Doron Modan, kiu faris tiun ĉi laboron dum la jaroj 2002-2007 kvazaŭ li estus profesiulo. Interalie li iniciatis enigon de koloroj, kovrilpaĝe kaj ĉe la internaj fotoj. Dum lia redakta epoko nia revuo fariĝis tre altnivela kaj estis laŭdata de pluraj eksterlandaj eminentuloj.

Jen kelkaj interesaj fragmentoj de artikoloj aŭ informoj, publikigitaj antaŭ multaj jaroj en *Nia Ligilo* kaj *Israela Esperantisto*:

1. Anonco: “La samideano, kiu erare metis esp. libron pri Japanujo en sian aktujon – bonvolu senprokraste resendi ĝin al L. Ringler, Kfar Ata, Blokonim 95.” (j. 1962)
2. Informo: “Laŭ la propono de ELI la urbeŝtaro de Bat-Jam, dum sia kunsido de la 6.8.1962 decidis nomi unu straton per nomo de d-ro Zamenhof.”
3. Informo: “Direktoro de la mezlernejo Dov-Hoz en Jafo, s-ro Buhner, iniciatis kurson de Esperanto inter la lernantoj. Estis delegita d-ro Maŝler por organizi kaj gvidi la kurson. Registris sin jam tiel granda nombro de gelernantoj, ke oni ne povis ĉiujn akcepti.” (j. 1959)
4. Nekrologo: “Kun granda malĝojo ELI sciigas pri la tro frua morto de vic-urbestro s-ro J. Burŝtyn, kiu estis ankaŭ estro de la kultura agado de telaviva urbeŝtaro, kaj estis granda kaj sincera amiko de nia movado. Li multe helpis nian agadon...” (j. 1968)

5. Informo: “Je la 17-a de julio 1968 kunvenis kelkdeko da telavivaj gejunuloj por komenci agadon en kadro de junulara, esperantista rondo en Tel-Aviv. Estas elektita provizora estraro el jenaj personoj: Barbara Balkan, Josef Ŝmerlis, Ŝabtaj Matalon, Alon Bor. La estraro havas la taskon prilabori konkretan planon por efektivigi sian riĉan programon de agado...”

6. El artikolo de d-ro Maŝler nomata “Novaj junaj fortoj en Israelo” (1976): “En la lastaj jaroj la afero ŝanĝiĝis. Tute subite la juna generacio vekigis... J. Ŝemer prenis al si ankaŭ grandan kaj malfacilan laboron de la administracio de ELI, JELI kaj de Israela Esperantisto... J. Tilleman scipovis aktivigi la Nordan Grupon de Israelo... A. Wandel scipovis per sia obstineco paroligi esperante sian tutan familion. Li scipovis instigi la gejunulojn partopreni junularajn kunvenojn, kiuj apartiĝis de la klubejaj vesperoj.”

7. La unua kontribuo de Amri Wandel, la redaktoro de la nuna n-ro, aperis en IE n-ro 52 (oktobro 1974): “Raporto pri la 30-a IJK, Munster”. Interalie li skribas pri tiu ĉi – por li unua – Internacia Junulara Kongreso: “Partoprenis ĝin 250 junuloj el 32 landoj, inter ili estis ankaŭ unu el Irako. Israela delegacio ne havis kun li kontakton.” *Rimarko*: Amri mem skribis “la israela delegacio”, sed ĉar la redaktoro kaj la korektanto estis ambaŭ pollingvuloj, ili apenaŭ uzis la artikolon “la”. Vi povas rimarki tion en preskaŭ ĉiuj supraj citaĵoj (simile al la nuntempaj ruslingvaj novenmigrintoj, kiuj parolas hebree sen la artikolo...).

Dum la lastaj jaroj estis eldonataj du numeroj jare. Pli frue ni eldonadis po 3 numerojn kaj dum multaj jaroj aperadis 4 numeroj jare. La nuna eldon-kvanto estas 280 ekzempleroj. La revuo estas dissendata al ĉiuj membroj de ELI, al kelkdeko da eksterlandaj pagintaj abonantoj kaj al kelkdeko da Landaj Asocioj de UEA kaj gazetredaktoroj. Du ekzemplerojn de ĉiu numero ricevas la Nacia Biblioteko en Jerusalemo, kiu gardas ilin, same kiel ĝi faras pri ĉiuj periodaĵoj eldonataj en Israelo.

Estu mia artikolo omaĝo al la ne malmultaj israelaj gesamideanoj, kiuj ebligis la aperon de la 149 numeroj de *Nia Ligilo* kaj *Israela Esperantisto* dum 50 jaroj (venontjare ni povos festi plian datrevenon: apero de IE numero 150!...) Mi deziras multe danki al Amri Wandel, kiu transprenis sur sin la redaktan laboron de tiu ĉi duobla jubilea numero. Mi esperas, ke la rezultoj de lia laboro estos bonaj kaj esperdonaj. Fine mi esprimas la deziron ke nia gazeto floru ankaŭ estontece; mi citu la bonvenigajn vortojn de la redaktanto(j) de *Nia Ligilo* n-ro 1: “Unu el la plej gravaj kondiĉoj, ke la bulteno aperu regule estas la monrimedoj. [...] Sed la plej grava kondiĉo estas la konkreta kunlaboro de pluraj samideanoj, kion ni esperas ĝui.”